

סיכום ומהלך השיעור

השיחה: חלק י"ח, שיחה ב' לחג השבועות.

הערה למגיד השיעור: שיחה זו עמוקה במיוחד, אם כי ישנו מהלך ברור בשיחה, פשוט מתקדמים ובונים את המהלך משך השיעור. ולכן, כדי להקל על מסירת והבנת השיעור, דף המקורות נבנה בצורת טבלה עם שלש עמודות.
- בנוסף לכל, תמצאו באתר קובץ בשם "Annexe – Tableau récapitulatif" הכולל טבלה מסכמת, לסכם העניינים בסוף השיעור.

הקדמה: ידוע שחג השבועות הוא יום הנ' אחרי תחילת ספירת העומר, וכמובן, גם חג מתן תורה. אם כי היום נעמוד על דבר הנראה שולי לגמרי בחג השבועות: אירועים שקרו באותו חג בדורות מאוחרים יותר. נבין, איך שפרטים אלה עוזרים לנו להבין החידוש האמיתי של מתן תורה, מציאות חדשה שהולכת (ועדיין) נבנית סביב דורות שונים בעם ישראל.

מקור 1: חג השבועות קשור במיוחד לשלושה מנשיאי ישראל: משה רבינו (שעל-ידו ניתנה תורה בחג השבועות¹), דוד המלך (שהסתלק בחגה"ש²) והבעש"ט (שהסתלק ביום א'³ דחגה"ש).

מכיון שכל עניין הוא בהשגחה פרטית (ובפרט בנוגע לנשיאי ישראל), מובן ש: (א) יש נקודה משותפת⁴ בין נשיאי ישראל אלה (ולכן שייכים לאותו היום). (ב) לנקודה משותפת זו ישנה שייכות לתוכן וחידוש חג השבועות. (ג) מאידך גיסא, כל אחד מנשיאי ישראל אלה חידש משהו בנקודה משותפת זו לעומת קודמיו.

מקור 2: אחת הנקודות המשותפות בין לשלושה נשיאים אלו היא ששלשתם היו ראשונים⁵ למלוכה ולנשיאות⁶: משה רבינו - הנשיא והמלך הראשון לכלל ישראל (כמובא ברמב"ם); דוד המלך - הראשון למלוכה בית דוד הנצחית (כמובא ברמב"ם); והבעש"ט - ראשון נשיאי⁷ החסידות.

מקור 3: עפ"ז מובנת שייכותם של שלושה נשיאים אלו למתן-תורה: בו הפכו בני-ישראל ל"ממלכת כהנים" ("שרים"). להבין הקשר בין "מלוכה" ל"מתן-תורה", יש להקדים בביאור גדר ה"מלוכה": הנקודה העיקרית של מלך היא היותו מרומם מהעם, עד שאסור לו להשפיל את עצמו לפני העם ("מלך ביפיו תחזינה עיניך"). כמו"כ, אף אחד אינו יכול לעכב המלך מלעשות רצונו (כאימרה המובאת בגמרא, שאפילו אם המלך מצווה לעקור הר, יעקרו את ההר!). ובכן, במתן תורה הקב"ה רומם את בני-ישראל מעל אומות העולם ומעל גדרי הטבע, וכך יכולים הם לקיים את התומ"צ ללא התחשבות בענייני העולם וטרדותיו. על יהודי להתנהג כ"מלך" וכבעל הבית על הטבע, בכך ששום דבר גשמי אינו יכול להפריע לו מלקיים תומ"צ⁸. וכשניגשים לתומ"צ בצורת "מלוכה", אז אין מלחמה עם היצירה, אלא הכל בדרך "מנוחה".

מקור 4: אלא שיש לשאול: מילא, בפנימיות הנפש אכן היהודי נעלה מן הטבע. אבל כשנשמנו מלובשת בגופו ועוסקת בענייני העולם, איך אפשר לתבוע ממנו להיות באמת למעלה מהגבלות גופו?! הרי זה נגד המציאות! והמענה לזה: את הכוח להנהגה מלכותית גלויה זו, מקבלים בני-ישראל מנשיאי ישראל שבכל דור (מאלה שיש להם תכונות המלכות והנשיאות). ולכן, בהתאם לתכונה מלכותית זו: משה, דוד והבעש"ט התנהגו באופן דעשירות והרחבה, ובאופן ניסיוני⁹.

מקור 5: כעת, כדי להבין החידוש ה**מיוחד** שיש לכל אחד מג' נשיאים אלו בהשפעתו, יש להקדים בביאור חידוש מתן תורה:

¹ הרבי לא מציין למקור מסויים בשיחה, אבל, בהוספות חלק ח' המסומן בהערה 6, מציין לפסוק "תורה צוה לנו משה" כו'.
² כמובא בירושלמי: "דוד מת בעצרת והיו כל ישראל אוננין והקריבו למחר" [כל הזבחים הרוב שהיו להם - פני משה].
³ באם שואלים: ישנו דיון גדול אצל החוקרים אם הבעש"ט הסתלק ביום א' או ב' דחג השבועות. אבל, אין לנו אלא דברי רבינו, מיוסדים על הקביעה בלקוטי דיבורים, שההסתלקות היתה ביום א' דחגה"ש. בלקוטי דיבורים שם (נמצא במדור "הוספות"), מוכיח זאת מכך שמקובל שהבעש"ט הסתלק ביום רביעי ("היום בו נתלו המאורות"), והרי בשנת ה'תק"ך, חגה"ש היה ביום רביעי וחמישי...
⁴ בהערה 5 בשיחה מציין למדרש תהלים המסביר הקשר בין משה ודוד (היינו, שעצם הקישור בין ב' נשיאים אלה כבר נידון במדרש): "המשובח שבנביאים, שבמלכים, [נ]שבנביאים - זה משה... המשובח שבמלכים - זהו דוד. את מוצא כל מה שעשה משה עשה דוד...". וממשיך בכמה נקודות משותפות ומסיים "משה נתן חמשה חומשי תורה לישראל, ודוד נתן חמשה ספרים שבתהלים לישראל". ובהערה שם, מציין הרבי שגם הבעש"ט קשור למספר חמש, בכך שגילה בחינת היחידה [החמישית] שבנפש.
⁵ במילים אחרות: כל תלמידי החכמים קרויים מלכים, כדלקמן... אבל, נשיאי ישראל אלה התחילו שלב חדש בעניין המלוכה.
⁶ בהערה 6 בשיחה מציין הרבי להוספות בחלק ח' (נמצא במדור "הוספות"), שם מוסבר עוד נקודה משותפת בין ג' נשיאי ישראל אלה: שלשתם הנהיגו באופן ד"רועה". ובהקדים: יתרו חותן משה היה עשיר, א"כ, למה משה התעקש להיות "רועה צאן"? כמו"כ, ישי אבי דוד היה עשיר מאוד, ואיך הניח לבנו להיות "רועה"? גם הבעש"ט היה ה"מוליך" (כמו נהג) את הילדים לחדר, למה לא בחר בתעסוקה יותר מכובדת? והתשובה לכל שאילות אלה: בתחילת חייהם היו צריכים להתנהג כמו "רועה", ואז הקב"ה בחר בהם להיות "רועי ישראל", לטפל בבני"גם כשזה לא "לפי כבוד"...
⁷ לקהל מתאים: בהערות 10 ו-11 בשיחה ישנם כמה נקודות להמחיש זה ש"רבי" הינו מרומם כמו נשיא, ושהי' בבעש"ט מעין היראה שיש למשיח... מהלשון בשיחה משמע שאין מדובר כאן ע"ז שיהודי הוא "מלך" בעסקים ובביזנס... המדובר כאן על מלוכה ואי-תלות בנוגע לענייני תומ"צ!
⁹ משה - הנהיג את בני"ג במצרים ובמדבר עם הרבה ניסים. דוד - הרבה ניסים קרו לו כפי שמספר בתהילים ובדברי הימים. הבעש"ט - הנהיג את היתה מליאה בניסים, ועד כ"כ שסיפור שמיימי ומעשה פלא נקרא בפי העם "מעשה (המתאים ל) בעש"ט"...

את, חוץ מהנהגתם בעושר והפלאה וכו'. ועיין בנספח "Annexe - Miracles des trois Chefs.pdf" (במדור "הוספות"), לדוגמאות בזה.

השפעתו של מתן-תורה על העולם כוללת שלושה פרטים:

- (א) עצם גילוי האלוקות בשעת מתן-תורה (הקב"ה יורד בהר סיני) - גילוי נעלה ומרומם מטבע העולם, אך היה זמני בלבד.
- (ב) תוצאתו של גילוי זה - זיכוכו של טבע העולם כך שמכאן ולהבא קל יותר לגלות בו אור אלוקי.
- (ג) תכליתו של הגילוי שבמתן-תורה - הפיכת העולם התחתון לדירה להקב"ה באמצעות עבודתם של בני-ישראל¹⁰.

מקורות ¹¹ **6 ו-7:** ג' פרטים אלו משתקפים בג' תקופות בחיי עם ישראל - כל אחת מהן תחת הנהגתו של אחד מג' נשיאים אלו:

- (א) **דור המדבר** - הדור שבו בני-ישראל חיו במנותק מענייני העולם¹², מעין הגילוי האלוקי שבשעת מתן-תורה. בדור זה היו בני-ישראל בבחינת "ממלכת כהנים" כפשוטו, בכוח הנהגתו של משה רבינו.
- (ב) **בני-ישראל על אדמתם** - תקופה שבה חיו בני-ישראל על-פי סדר החיים הטבעי, אך בהשגחה אלוקית גלויה¹³, בדומה להשפעתו של מתן-תורה על טבע העולם. בתקופה זו היה על בני-ישראל להכיר בכך שהם "ממלכת כהנים" - שפרנסתם תלויה אך ורק בברכת ה' ולא בדרכי הטבע; והכוח להכרה זו ניתן על-ידי דוד המלך¹⁴.
- (ג) **זמן הגלות** - תקופה שבה העולם הוא במצבו הנחות ביותר, והגילוי האלוקי אינו ניכר בו כלל. יחד עם זאת, גם בתקופה זו צריכים בני-ישראל להכיר בכך שהם "ממלכת כהנים", והכוח להכרה זו ניתן על-ידי הבעש"ט.

מקור 8: ואם תשאל: איך אפשר, בזמן הגלות להגיע להכרה שהכל מונהג ע"י הקב"ה, כאילו אין שום העלם ובלבול בעולם? הנה, ע"ז אומר הבעש"ט שגם בעומק זמן הגלות יכול יהודי להתעלות למעלה מכל הסובב אותו, ולחוש את היותו בן ל"ממלכת כהנים", שהקב"ה בעצמו, בהשגחה פרטית בתכלית, נוהג עמו באופן נסי בחי היום יום ובכל פרט ופרט.

מקורות ¹¹ **9 ו-10:** נוסף להשפעתו של כל אחד משלושת הנשיאים על התקופה השייכת לו, ישנה בכל דור גופא השפעתם של כל שלושת הנשיאים - בהתאם לשלושת הסוגים בעבודת ה':

(א) **תורה** - היא למעלה מהעולם (בדומה למצב בני-ישראל דור המדבר). ובהתאם לכך מובא «בגמרא שתלמידי חכמים נקראו "מלכים", בכך ש"תורתם אומנותם" ולכן, הם מופרשים מן העולם. ההוראה: כל יהודי יכול להגיע (לפחות בשעת לימודו) לדרגת ה"מלוכה" בתורה, להסיר דרגות העולם מליבו ולשקוע בלימוד, ממש כמי ש"תורתו אומנותו". תכונת "מלוכה" זו שבתורה מגיעה בכוחו של משה רבינו.

(ב) **תפילה** - שייכת לעולם בלי להיות לגמרי בתוכו. וכפי שמגדיר הרמב"ם את התפילה כ"בקשת צרכיו של האדם". אלא שבקשה זו באה מתוך הכרה שהברכה באה מהקב"ה, (בדומה למצבם של בני-ישראל בארץ ישראל, שהגם שחיו בארץ גשמית, הרגישו בבירור שהשפע מגיע מהקב"ה).

ההוראה: דרגת ה"מלוכה" בתפילה היא כשהתפילה אינה רק משאלה (שאוילי לא תתמלא בגלל מניעות ועיכובים), אלא מה שמבקשים מגיע תיכף ומיד, (כפי שממלאת בקשה של מלך!) וזה מגיע בכוחו של דוד המלך (כותב ספר תהלים).

(ג) **מעשה המצוות (בדברים גשמיים)** - תכליתם הוא לברר את עניני הרשות, לזכך ולהפוך את העלם וחושך גשמי העולם, כדי שיאיר בהם אור הקדושה (בדומה למצב בזמן הגלות).

ההוראה: דרגת ה"מלוכה" במעשה היא שגם כשהוא נמצא בגלות ועליו להילחם כדי לקיים תומ"צ כדבעי, הוא יוצא למלחמה כמנצח, ולוחם כמו "מלך"! יציאתו למלחמה היא בבחינת "כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו" - לפני שהנך יוצא למלחמה, עליך לזכור שהנך למעלה ("על") מאויבך, ואז הקב"ה נותן האויב "בידך", והנך מצליח לשבות "שביו", לברר הניצוצות שבעולם בתחתון כדי שיעלו לעליונים.

דרגת מלוכה זו בעולם המעשה היא בכוחו של הבעש"ט, שגילה את אחדות הבורא בעולם, בהסבירו שהמציאות האמיתית של כל דבר היא ה"דבר הוי" המחיה אותו ברגע זה ממש¹⁵ (כמוסבר בשער הייחוד והאמונה בארוכה).

הקשר לקטע הקהל: בשיחת בהו"ב תשמ"ח (נמצא במדור "הוספות") הזכיר הרבי שתוכן מ"ת קשור להקהל, מכיון שכמוסבר ברמב"ם המסביר מצוות ה"קהל", תכלית מצווה זו היא לעורר יראת ה' אצל העם, כפי שהיה בזמן מתן תורה! (וכפי שהסברנו בארוכה בשיחות בעיון ל"קהל", ולדוגמא: לקו"ש חל"ד וילך א', ועוד).

¹⁰ כמובא במדרש תנחומא (עם משל בני רומי וסוריא): "כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר: השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. כשבקש ליתן את התורה בטל את הגזרה הראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על הר סיני..."

¹¹ המלצה: לקרוא בשיעור כמו טבלא - להתחיל עם ביאור העמודה ראשונה "דור המדבר" (במקור 6) ו"משה רבינו" (במקור 7) וכו'.

¹² כמובא «במכילתא שע"ז שבנ"י אכלו מן ושתו מי הבאר - התורה נבללת בגופם, ולכן, "לא ניתנה התורה לידרש אלא לאוכלי המן".

¹³ כמובא בפרשת עקב, שארץ ישראל היא ארץ בה "לְמִטֵּר הַשָּׁמַיִם [מהקב"ה] - תִּשְׁתֶּה מַיִם". ועד שהיא "אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דֹרֵשׁ אֹתָהּ: תָּמִיד, עֵינֵי ה' אֲלֶיךָ בַּיּוֹם, מִרְשֵׁית הַשָּׁנָה, וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה". ועיין בבחי' המוזכר בהערה 27, המסביר ש"עקר הדרישה וההשגחה [הוא בארץ ישראל] ומשם מתפשטת לשאר הארצות, כענין הלב באדם שהוא נתון באמצע הגוף שהוא עקר החיות ומשם החיות מתפשט לשאר האברים".

¹⁴ בהערה 29 בשיחה, מציין «לגמרא המספרת איך שכשהיו בני" צריכים פרנסה, הסנהדרין (בכבודו ובעצמו) היה באים ומבקשים מדוד המלך!

¹⁵ לקהל מתקדם: הרבי מסביר שגם תכונות ה"מלוכה" שבתפילה ובמעשה עוברות דרך ה"תורה": התפילה באופן שהשפע מגיע תיכף ומיד היא בדומה לרשב"י שהיה אומר תורה, ומיד הגיע המטר... גם הבעש"ט גילה אחדות הבורא בעולם (לא דרך מעשים וכו') אלא דווקא באופן של "תורה", ע"י שגילה פירוש פסוק זה. ולכן, לא רק משה, אלא גם דוד והבעש"ט קשורים לחג השבועות - זמן מתן תורתנו.